

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คนพิการเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา ซึ่งความบกพร่องนั้นส่งผลให้บุคคลนั้นไม่สามารถแสดงบทบาทหรือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างปกติสมบูรณ์ สามารถแบ่งได้ 5 ประเภท คือ คนพิการด้านการมองเห็นคนพิการด้านการได้ยินหรือสื่อความหมาย คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว คนพิการทางจิตหรือพฤติกรรม คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ คนพิการจึงกลายเป็นประชากรกลุ่มที่มักตกอยู่ในสถานการณ์ที่นำไปสู่การมีลักษณะความอ่อนแอ ในหลายบริบทต้องประสบปัญหาต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ประชากรกลุ่มที่ถือว่ายากจนที่สุดและ โดดเดี่ยวที่สุด คือคนพิการ ซึ่งมักจะไม่ได้ถูกรวมไว้ในกลุ่มของผู้ที่จะได้รับประโยชน์จากบริการต่าง ๆ ไม่มีบทบาทใด ๆ แม้ในชุมชนของตนเอง (กิติพงษ์ สุทธิ. 2543 : 2)

สำหรับในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งครอบคลุมพื้นที่เกือบครึ่งหนึ่งของโลกมีจำนวนประชากร ร้อยละ 58 ของจำนวนประชากรโลก ตามหลักฐานข้อยืนยันขององค์การสหประชาชาติระบุว่าอย่างน้อย 1 ใน 10 ของประชากรในภูมิภาคนี้เป็นผู้พิการ และร้อยละ 70 ของผู้พิการอาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทของประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งการบริการด้านสาธารณสุขหรือการบริการในด้านอื่น ๆ ยังเข้าไม่ถึงหรือเป็นพื้นที่ที่ถูกตัดขาดจากบริการต่าง ๆ คนพิการขาดการดูแลและไม่ได้รับการศึกษา เพราะเจตคติที่ไม่ถูกต้องของสังคมหรือเหตุผลด้านความจำกัดของงบประมาณ ซึ่งต้องพิจารณาจัดสรรให้แก่เด็กทั่วไปก่อนเป็นอันดับแรก (กิติพงษ์ สุทธิ. 2543 : 3)

ในอดีตคนพิการในประเทศไทยก็มีลักษณะโดยรวมที่ใกล้เคียงกับคนพิการในประเทศที่กำลังพัฒนาในภูมิภาคเดียวกัน กล่าวคือ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท ขาดโอกาสในการฟื้นฟูสมรรถภาพ ขาดโอกาสทางการศึกษา ทำให้คนพิการส่วนใหญ่ขาดความพร้อมในการทำงาน เป็นบุคคลไร้อาชีพไม่สามารถดูแลรับผิดชอบตนเองได้ ในด้านเศรษฐกิจยังต้องพึ่งพิงผู้อื่น ในขณะที่ส่วนใหญ่มักอาศัยอยู่ในครอบครัวที่ยากจน ครอบครัวและชุมชนสูญเสียความสามารถในการอุปการะเลี้ยงดู คนพิการจึงเป็นกลุ่มประชากรที่ประสบชะตากรรมอันเลวร้ายที่สุด

ขณะเดียวกันก็มีคนพิการจำนวนหนึ่ง ที่พยายามหาเลี้ยงชีพด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่ก็ยังมีการแบ่งแยกผู้พิการให้เป็นประชากรชั้น 2 ซึ่งถูกจำกัดสิทธิหน้าที่ และโอกาสที่ประชาชนทุกคนในสังคมพึงมีพึงได้ ความรุนแรงของปัญหาคนพิการ ทำให้คนพิการต้องเผชิญกับทัศนคติในทางลบจากสังคม ถูกปล่อยปละละเลย ปราศจากการได้รับความช่วยเหลือ ถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม ถูกประเมินว่าเป็นบุคคลไร้ค่าและกลายเป็นภาระของครอบครัว (กิตติพงษ์ สุทธิ. 2543 : 7)

อย่างไรก็ตามคนพิการเริ่มได้รับความสนใจมากขึ้นเมื่อมีการเรียกร้องในเรื่องของสิทธิมนุษยชน โดยเริ่มจากองค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิ โอกาสและความเสมอภาคของคนพิการ โดยในปี พ.ศ. 2514 ได้มีประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการทางสติปัญญาและการรับรู้ ปี พ.ศ. 2518 ประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ ปี พ.ศ. 2524 ประกาศให้เป็น “ปีคนพิการสากล” (The International Year of Disable Persons. IYDP) โดยมีเจตนารมณ์มุ่งเน้นให้มีการดำเนินการในเรื่องสำคัญ 3 ประการ คือ การป้องกันความพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพและการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และความเสมอภาคทางโอกาสในสังคม โดยประกาศให้ช่วงปี 2526-2535 เป็นทศวรรษของคนพิการพร้อมทั้งกำหนดแผนปฏิบัติการโลก เมื่อสิ้นสุดทศวรรษคนพิการแล้ว คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก องค์การสหประชาชาติต้องการที่จะปฏิบัติกิจกรรมและรณรงค์เรื่องสิทธิและโอกาสของคนพิการอย่างต่อเนื่อง จึงได้ประกาศให้ปี พ.ศ. 2536-2545 เป็นทศวรรษคนพิการของภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (ขนิษฐา เทวินทรภักดี. 2540 : 22-23)

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนพิการ โดยได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) นับว่าเป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมการจัดตั้งและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรคนพิการ โดยระบุถึงการพัฒนาการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้วยนอกจากนี้ ยังมีแผนงานที่มีส่วนเสริมการดำเนินงานตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 อีกจำนวน 2 แผน คือแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2540-2544) ซึ่งเรียกร้องให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการให้มากขึ้น เพิ่มโอกาสการจ้างงาน ให้โอกาสการสนับสนุนการรวมกลุ่มของคนพิการ การรณรงค์สร้างทัศนคติที่ดีต่อคนพิการ ส่วนอีกแผนหนึ่งคือแผนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2540 - 2544 จัดทำขึ้นสอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 โดยกำหนดให้คนพิการ เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า

มีรายได้เป็นของตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนถาวร ในมาตรา 16 ของพระราชบัญญัติ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้กำหนดให้มีกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินงานและสงเคราะห์ช่วยเหลือคนพิการ สนับสนุนด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการแพทย์ ทางการศึกษา ทางสังคม และการฝึกอาชีพ ตลอดจนศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาและองค์กรที่เกี่ยวกับคนพิการ โดยกองทุน ได้จัดสรรงบประมาณ ให้คนพิการได้กู้ยืมไปประกอบอาชีพตามแนวคิดในวงเงินไม่เกิน รายละ 40,000 บาท เพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาการว่างงานสำหรับคนพิการที่ไม่สามารถเข้าสู่ ระบบการทำงานได้

จากการศึกษา การกู้ยืมเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการของผู้พิการทั่วประเทศ พบว่า ผู้พิการร้อยละ 12 ของผู้พิการที่จดทะเบียนคนพิการและอยู่ในวัยแรงงานมาขอกู้เงิน กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการของผู้พิการ เพื่อประกอบอาชีพ ร้อยละ 73 ส่งใช้เงินกู้ คิดเป็นร้อยละ 58 ของวงเงินที่ผู้พิการกู้เงินไปประกอบอาชีพ (คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพ คนพิการ. 2540 ก : 8)

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร้อยเอ็ด กระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ดำเนินการส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่ ประชาชนผู้ด้อยโอกาสในจังหวัด ภายใต้นโยบายของรัฐบาล ซึ่งให้ความสำคัญกับการส่งเสริม อาชีพคนพิการ สนับสนุนให้คนพิการมีงาน และดำเนินการจดทะเบียนให้แก่คนพิการ ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ปัจจุบันมีผู้พิการมาขอจดทะเบียน ทั้งสิ้น 13,730 ราย (สถิติคนพิการยื่นขอจดทะเบียนที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์จังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 ถึงวันที่ 27 เมษายน 2549)

คนพิการที่จดทะเบียนแล้วและสามารถประกอบอาชีพได้ ได้ขอกู้เงินเพื่อเริ่มต้น ประกอบอาชีพหรือเพื่อขยายกิจการทั้งประเทศ มีจำนวนทั้งสิ้น 37,092 ราย จำนวนเงินที่ให้กู้ 772,597,342.50 บาท สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2539 ถึงปัจจุบันมีผู้พิการ ขอกู้เงินจำนวน 1,096 ราย จำนวนเงินที่ให้กู้ 21,906,100 บาท ในการกู้ยืมเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการไปประกอบอาชีพ มีคนพิการส่วนหนึ่ง ประสบปัญหาไม่สามารถชำระหนี้คืนกองทุนได้ มีการค้างชำระหนี้ติดต่อกันเกินกว่า 3 เดือน ทั้งประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น 34,091 ราย คิดเป็นจำนวนเงินที่ค้างชำระ 683,167,322.50 บาท และในส่วนของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีผู้พิการที่

ได้รับเงินกู้ยืมไปแล้วไม่สามารถส่งใช้คืนเงินกู้ได้ทุกเดือนมีการค้างหนี้ติดต่อกันตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป มีจำนวน 876 ราย คิดเป็น ร้อยละ 80 ของจำนวนผู้พิการที่ได้รับการกู้เงิน และในจำนวนนี้มีผู้พิการที่ไม่ส่งใช้เงินกู้เลยจนสัญญาสิ้นสุด มีจำนวน 285 ราย (รายงานผลการให้กู้การชำระหนี้ และสถานะหนี้เงินกู้ประจำเดือน ตามแบบ กฟก. 10 ประจำเดือนเมษายน 2549)

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบงานด้านการส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิคนพิการ สนใจที่จะศึกษาปัญหาของผู้พิการที่กู้ยืมเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เพื่อประกอบอาชีพ ตลอดจนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้พิการซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญ เพราะคนพิการมีแนวโน้มที่จะขอกู้เงินเพื่อประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงตนเองมากขึ้น รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีข้อมูลปัญหาด้านการประกอบอาชีพของผู้พิการ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแผนงาน โครงการ และนโยบายส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้พิการและเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขแผนการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของปัญหา อีกทั้งยังสนองตอบต่อความต้องการของผู้พิการได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อให้คนพิการสามารถมีชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข สมศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ตามหลักปรัชญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย พ.ศ. 2541

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้พิการที่กู้เงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้พิการจำแนกตามเพศและระดับความพิการที่กู้เงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้พิการที่กู้เงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับปัญหาของผู้พิการที่กู้เงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก
2. ผู้พิการที่มีเพศและระดับความพิการแตกต่างกันจะมีปัญหาแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง ผู้พิการที่มาขอจดทะเบียนคนพิการ และกู้ยืมเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ณ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีภูมิลำเนาและบ้านพักอาศัยอยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1,090 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างผู้พิการที่มาขอกู้ยืมเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนของประชากร โดยวิธีการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้ 293 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ผู้พิการที่มาขอเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งเป็น

2.1.1 เพศ

2.1.2 ระดับความพิการ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้พิการที่กู้เงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จังหวัดร้อยเอ็ด แยกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ปัญหาด้านร่างกาย

2.2.2 ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ

2.2.3 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

2.2.4 ปัญหาด้านสังคม

2.2.5 ปัญหาด้านการจัดการ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ปัญหา หมายถึง ข้อจำกัด อุปสรรคที่คนพิการประสบอยู่ในการดำรงชีวิตในที่นี้ ได้แก่ ปัญหาด้านร่างกาย ปัญหาด้านจิตใจ ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านเศรษฐกิจและปัญหาด้านการจัดการ

คนพิการ หมายถึง บุคคลซึ่งสามารถถูกจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และการมีส่วนร่วมทางสังคมได้โดยวิธีการทั่วไป เนื่องจากมีความบกพร่อง 1) ทางการมองเห็น 2) ทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย 3) ทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว 4) ทางจิตใจ อารมณ์

หรือพฤติกรรม 5) ทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ และมีความจำเป็นพิเศษด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตและมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป และขอกู้เงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปประกอบอาชีพหรือเพื่อขยายกิจการ มีหลักฐานสำเนาทะเบียนบ้านและพักอาศัยอยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด

กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ หมายถึง กองทุนที่จัดตั้งตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินงานและการสงเคราะห์ช่วยเหลือคนพิการ และสนับสนุนสถาบัน บริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการแพทย์ การศึกษา สังคม การฝึกอาชีพ ตลอดจนศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ โดยมีที่มาของเงิน คือ เงินงบประมาณ เงินสมทบจากสถานประกอบการ เงินคอกผลของกองทุนฯ และเงินบริจาค บริหารงานโดย “คณะอนุกรรมการบริหารกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ”

ระดับความพิการ หมายถึง ระดับความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งกำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ซึ่งแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้วินิจฉัยความพิการพร้อมทั้งออกเอกสารรับรองความพิการแก่ผู้พิการ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 1 และ ระดับ 2 หมายถึง ระดับความผิดปกติหรือความบกพร่องของจิตใจหรือพฤติกรรม ซึ่งความผิดปกตินั้นเมื่อสิ้นสุดการรักษาพยาบาลแล้วความบกพร่องดังกล่าวยังคงมีอยู่และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต จนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมที่จำเป็นในการดูแลตนเองหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ และตามกฎหมายไม่สามารถทำนิติกรรมได้ จึงไม่สามารถกู้ยืมเงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการได้

ระดับ 3 หมายถึง ระดับความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกาย ซึ่งความผิดปกตินั้นเมื่อสิ้นสุดการรักษาพยาบาลแล้วความบกพร่องดังกล่าวยังคงมีอยู่และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต จึงถือว่าเป็นผู้พิการตามเกณฑ์ประเมินระดับความพิการ ครอบคลุมความพิการทางร่างกาย ทางสติปัญญา ทางการมองเห็นและทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้

ระดับ 4 หมายถึง ระดับความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกาย ซึ่งความผิดปกตินั้นเมื่อสิ้นสุดการรักษาพยาบาลแล้วความบกพร่องดังกล่าวยังคงมีอยู่ และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต มีความจำเป็นที่จะต้องใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ เพื่อให้สามารถสื่อสารหรือ

ประกอบกิจวัตรประจำวันเพื่อช่วยเหลือตนเองได้ จึงถือว่าเป็นผู้พิการตามเกณฑ์ประเมินระดับความพิการครอบคลุมความพิการ ทางร่างกาย ทางการได้ยิน ทางการมองเห็นและทางสติปัญญา หรือการเรียนรู้

ระดับ 5 หมายถึง ระดับความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกายซึ่งความผิดปกติ นั้นเมื่อสิ้นสุดการรักษาพยาบาลแล้วความบกพร่องดังกล่าวยังคงมีอยู่และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตอย่างมาก และบางครั้งต้องมีผู้ช่วยเหลือเพื่อให้สามารถสื่อสาร หรือประกอบกิจวัตรประจำวันช่วยเหลือตนเองได้ จึงถือว่าเป็นผู้พิการตามเกณฑ์ประเมินระดับความพิการครอบคลุมความพิการ ทางร่างกาย ทางการได้ยิน ทางการมองเห็นและทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาการวิจัย เรื่องการศึกษาปัญหาของผู้พิการที่กู้เงินกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการจังหวัดร้อยเอ็ด คาดว่าจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการส่งเสริม สนับสนุนสวัสดิการด้านต่างๆ แก่ผู้พิการ
2. เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้วางแผนในการแก้ไขปัญหามหาอุปสรรคและพัฒนาการให้บริการแก่ผู้พิการ
3. เพื่อกำหนดมาตรฐานการให้บริการแก่ผู้พิการได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมทั่วถึง และเป็นธรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY